

NOVINSKA FOTOGRAFIJA U DNEVNIM NOVINAMA

Svetlana Dušanić - Gačić¹

Sažetak

Fotografija je najpouzdaniji i najprecizniji medij za pohranjivanje vidnih podataka. Ništa na svijetu toliko precizno i vjerno ne prenosi sliku kao fotografija. Cilj ovog rada jeste pokazati da su novine odstupile od naučne podjele novinske fotografije, te da je novinaksa fotografija izgubila svoju primarnu ulogu, odnosno da informiše čitaoce o svim aspektima društva i života. Metodologiju koju ćemo upotrijebiti jeste desk istraživanje.

Ključne riječi: fotografija, mediji, vijest, rubrika

JEL klasifikacija: Y1

UVOD

Naziv fotografija (skovan od grčkih reči *fotos* i *grafein*) prvi je upotrebio Francuz Herkil Florans 1833. prilikom opisivanja svog otkrića slikanja pomoću svjetlosti, ali njegov izum nije bio tada objelodanjen (nego tek vijek i po kasnije – 1977. godine) pa javnost u to vrijeme nije saznala za taj naziv. Ponegdje se može pročitati da njemačka istoriografija pripisuje prvu upotrebu naziva fotografija njemačkom astronomu Johanu Medleru (25. februar 1839. godine), ali ostala svjetska istoriografija to argumentovano osporava. Naime, zvanično je prvi unio u javnost naziv fotografija (tj. crtanje pomoću svjetlosti) engleski astronom i fizičar Džon Heršel, 4. februara 1839. godine, tri nedelje prije Medlera.²

Fotografija je estetici dala obilje mogućnosti - unjela živost u svekoliki život i kulturu 19. vijeka. Sa fotografijom 19. vijek je dobio poletnije viđenje svijeta. Brzi razvoj fotografije dao je čovječanstvu neograničeni potencijal upotrebe fotografije koja je postojana u našem okruženju. Od kada se pojavila postala je ne zamjenjiva i trajno ne odvojiva od ljudskog života. (Žerajev, 2009.)

Cilj ovog rada jeste pokazati da su novine odstupile od naučne podjele novinske fotografije, te da je novinaksa fotografija izgubila svoju primarnu

1 doc. dr Svetlana Dušanić-Gačić, Visoka škola »Banja Luka College« dusanic_svetlana@yahoo.com
2 za više pogledati na <http://sr.wikipedia.org/sr> (pristupljeno 10.1. 2014.)

ulogu, odnosno da informiše čitaoce o svim aspektima društva i života. Bez obzira na to što se u novinama govori da slika govori hiljadu riječi, vrlo često se fotografije biraju samo da su u skladu sa tekstem, odnosno kao ilustracije i popunjavanje praznine na listu. Ovu tezu ćemo nastojati dokazati analiziranjem dnevnih novina "Glas Srpkse" u sedmodnevnom periodu.

Metodologiju koju ćemo upotrijebiti jeste desk istraživanje, odnosno prikupljanje podataka korištenjem različitih izvora, u ovom slučaju dnevnih novina, koje će poslužiti i kao studija slučaja.

NASTANAK NOVINSKE FOTOGRAFIJE

Fotografija je privlačna. Čovjek jednostavno voli primati poruke vidom i najveći dio svih poruka (vidnih, slušnih, pojmovnih, opipnih, okusnih, mirisnih) ipak upamti ako ih vidi. Vid je za čovjeka vrlo važno osjetilo; poznata je izreka „*Čuvaj to kao oko u glavi*“. Fotografija je najpouzdaniji i najprecizniji medij za pohranjivanje vidnih podataka. Ništa na svijetu toliko precizno i vjerno ne prenosi sliku kao fotografija (osim možda filma, ali i film je zapravo sastavljen od fotografija).

Međutim, ono što nas interesuje i što je tema ovog rada jeste novinska fotografija i njene odlike, ali se ipak moralo spomenuti sam nastanak fotografije. Ono što je za sam rad značajnije jeste nastanak novinske fotografije.

Istorija novinske fotografije vodi korijene od reporterske fotografije u kojoj su nastala i remek-djela, pa nije slučajno što se novinska fotografija najčešće poistovjećuje sa reporterskom fotografijom. Još je rane 1842. fotografija dospjela u novine putem drvenog klišea, ali tehnološki je tek 4. maja 1880. fotografija odštampana uporedo sa tekstem, kada je razriješen tehnički problem izrade polutonskog klišea. (Babić, 2010).

Prema brojnim autorima, smatra se da je Prvi svjetski rat, poput svih kataklizmi, naglo prekinuo estetske tokove vremena i snažno nametnuo dokumentarnu fotografiju, odnosno novinsku fotografiju, koja se zaista razvija tridesetih godina 20. vijeka.

Među prvima, kako navodi Babić, fotografiju kao glavni materijal uvodi nedeljni američki časopis Life 1936. godine. Njegov izdavač ovako izlaže koncepciju lista: Pokazati život, pokazati vijest, biti svjedok velikih događaja, posmatrati lica siromašnih i oholih, pokazati neobične stvari – mašine, armije, masu, sijenke u džungli, i na Mjesecu, pokazati ljudski rad, njegove kule i otkrića, pokazati stvari udaljene hiljadama milja, stvari skrivene između zidova i u sobama, stvari kojima bi bilo opasno prići... Gledati i biti zadovoljan gledajući, gledati i biti oduševljen, gledati i naučiti. (Babić, 2010).

Analizirali smo dnevne novine *Glas Srpske* od 30.12. 2015. do 12.1. 2016. i u njima prepoznavali skupine novinskih fotografija u kojima ona dominira u odnosu na pisanu riječ.

FOTO-VIJEST

Prema Babiću (2010) foto-vijest predstavlja fotografiju u novinama gdje se jednom fotografijom čitaocu nudi informacija o nekom aktuelnom događaju iz bilo koje oblasti života, tipičnim i veoma jasnim detaljom u vazii sa određenom situacijom koji je veoma ubjedljiv.

U sedam brojeva dnevnikih novina *Glas Srpske*, foto-vijesti je 103. Međutim, veoma malo njih je sa mjesta događaja, odnosno svega tri fotografije su sa događaja gdje se desila nesreća, a te fotografije su uglavnom stranih agencija. Foto-vijesti koje su sa redovnih događaja preovlađuju u svim analiziranim brojevima.

Tabela 1. Zastupljenost foto-vijesti u dnevnim novinama *Glas Srpske*

	Foto-vijest – vanredne situacije	Foto-vijest – redovne situacije
30. 12. 2015.	1	23
31. 12. 2015 do 2.1. 2016.	-	38
3.1. 2016.	-	10
4. i 5. 1. 2016.	1	8
6., 7., 8. i 9. 1. 2016	-	12
10. 1. 2016.	-	5
11. i 12. 1. 2016.	1	7

FOTO – INTERVJU

Fotografija sagovornika koja prati tekst i pitanja, najkraće objašnjena forma foto-intervjua. U ovom slučaju fotograf mora da vodi računa o situaciji u kojoj se nalazi sagovornik, kao i postavljenim mu pitanjima.

Nisu isključene i neobične poze, nesvakidašnje, pogotovo ako fotografijom želimo da pokažemo i drugu stranu intervjuisanog sagovornika (radnik za mašinom, sportista na atletskoj stazi). (Babić, 2010).

U analiziranim brojevima dnevnih novina *Glas Srpske* ima veoma malo foto-intervjua, svaga osam.

Tabela 2. Zastupljenost foto-intervjua u dnevnim novinama Glas Srpske

	Foto-intervju
30. 12. 2015.	2
31. 12. 2015 do 2.1. 2016.	1
3.1. 2016.	-
4. i 5. 1. 2016.	-
6., 7., 8. i 9. 1. 2016	2
10. 1. 2016.	-
11. i 12. 1. 2016.	2

Fotografije koje smo uočili u ovim novinama su uglavnom fotografije političara koji govore o raznim temama. Iz ovog možemo izdvojiti foto-intervju na rubrici kultura gdje fotografija daje informacije u vezi sa tekstom i podržava ga, jer je sagovornik prikazan u žaru govora sa knjigama u rukama.

FOTO - KOMENTAR

Foto-komentar treba na čitaoca da ostavi snažan utisak, da kaže „na prvu“ ono što će moći da pročita u tekstu. U analiziranim brojevima, naišli smo na 59 ovakvih fotografija. Foto-komentar je u analiziranim brojevima uglavnom onaj koji se odnosi na praznike, jer je u to vrijeme i rađen rad.

Tabela 3. Zastupljenost foto-komentara u dnevnim novinama Glas Srpske

	Foto-komentar
30. 12. 2015.	12
31. 12. 2015 do 2.1. 2016.	6
3.1. 2016.	2
4. i 5. 1. 2016.	9
6., 7., 8. i 9. 1. 2016.	21
10. 1. 2016.	5
11. i 12. 1. 2016.	4

FOTO-ZANIMLJIVOSTI

Foto-zanimljivosti u dnevnim novinama *Glas Srpske* su preuzete sa novinskih agencija. Uglavnom su to fotografije životinja, neobičnih hotela ili razglednice. U analiziranim brojevima ima ih svaga 34 i to uglavnom u specijalnim dodacima koji su u posmatranom periodu izlazili iz štampe.

Tabela 4. Zastupljenost foto-zanimljivosti u dnevnim novinama Glas Srpske

	Foto-zanimljivosti
30. 12. 2015.	2
31. 12. 2015 do 2.1. 2016.	6
3.1. 2016.	-
4. i 5. 1. 2016.	5
6., 7., 8. i 9. 1. 2016.	16
10. 1. 2016.	3
11. i 12. 1. 2016.	2

FOTO-REPORTAŽA

S obzirom na posmatrani period, imamo sreću da se u jednom od sedam brojeva dnevnih novina Glas Srpske pojavila foto-reportaža. Ovakav način prenošenja informacija nije karakterističan za ove dnevne novine, međutim, s obzirom na to da je posmatrani period vrijeme praznika, u jednom broju se našla i foto-reportaža o božićnim običajima.

Foto-reportaža ima svoju priču koju pokazuje čitaocu u slikama vodeći ga kulminaciji, odnosno glavnom momentu koji je načešće logičan u posljednjoj fotografiji (Žerajev, 2011). Ovoj definiciji bismo mogli podvrgnuti i rubriku u novogodišnjem dodatku koja kroz slike poznatih prati i šta oni žele u novoj godini, ali kako nije školski primjer ipak ćemo ju izostaviti.

Zbog nedovoljno materijala za ovu skupinu novinske fotografije, tabelu i grafički prikaz nećemo prikazivati.

FOTO-PRIČA I FOTO-SEKVENCA

Ove dvije skupine novinskih fotografija nisu zastupljene u dnevnim novinama *Glas Srpske*, a samim tim nismo ih evidentirali ni u posmatranom periodu od 30. 12. 2015. do 12. 1. 2016. godine.

SPORTSKA FOTOGRAFIJA

Najbronije su sportske fotografije u analiziranim novinama i to iz više razloga: dnevne novine *Glas Srpske* imaju svakodnevno više od šest strana sportske rubrike, a vikendom i dodatak. Prema tome, fotografije koje prate sportske događaje zauzimaju najviše prostora na samim stranicama, ali i prema analiziranim skupinama. U sedam brojeva evidentirali smo čak 483 fotografija sa stranica sporta i time utvrdili i potvrdili Babićevu tezu da su fotografije nezamjenjiv dokument o bitnim karakteristikama sportske tehnike u sportskom takmičenju kao i o njegovim vrijednostima.

Tabela 5. Zastupljenost sportskih fotografija u dnevnim novinama Glas Srpske

	Sportska fotografija
30. 12. 2015.	65
31. 12. 2015. do 2.1. 2016.	77
3.1. 2016.	54
4. i 5. 1. 2016.	59
6., 7., 8. i 9. 1. 2016.	69
10. 1. 2016.	75
11. i 12. 1. 2016.	84

ZAKLJUČAK

U analiziranim brojevima ima 2.027 fotografija. Međutim, veći broj njih nismo mogli svrstati u jednu od navedenih skupina. To su fotografije koje ilustruju neku vijest, fotografije crkvi, knjiga, nakita, arhivski portreti slavni ličnosti i slično.

Ono što se nameće kao generalni zaključak, jeste da novine uglavnom ne vode podjelu novinskih fotografija prema navedenim skupinama i da ih čitaoci, ali i sami novinari mogu predstavljati mnogo drugačije, čime i dokazujemo našu postavljenu tezu.

Primjera radi, foto-vijest uglavnom srećemo kao zasebnu fotografiju, koja je u literaturi predstavljena kao foto-zanimljivost. Ponekad ju nalazimo i kao foto-kritika, koja pokazuje loše lice grada ili postupak ovjekovječen na fotografiji.

Ipak, novinska fotografija kako god bila predstavljena u novinama, činjenica je da novine danas bez nje ne mogu. Tome u prilog govori i to da u analiziranih sedam brojeva dnevnih novina imamo čak 5. 348 fotografija.

Novinska fotografija predstavlja svjedočenje i dokumentovanje. To je moćan i efikasan način da se podstakne razumijevanje događaja oko nas i svijeta u kome živimo.

Možemo zaključiti da novinska fotografija predstavlja jedan vid "prozora u svijet", a mediji omogućuju velikom broju ljudi da vide fotografije koje evociraju kolektivnu svijest o našem okruženju.

Kako je kazala Vesna Živković, veliku moć i naziv „novo pismo u službi svijeta”, fotografija je dobila zahvaljujući štampi. Preko novinskih stranica uspjela je da dopre do srca i misli miliona ljudi i tako nastavi život.

Abstract

Photography is the most reliable and the most accurate medium for storing visual data. Nothing in the world transmits the image so accurately and fai-

thfully as photography. The aim of this paper is to show that the newspapers left the scientific division of news photographs and that news photographs lost their primary role, i. e. to inform readers about all aspects of society and life. The used methodology is desk research.

Key words: *photography, media, news, column*

LITERATURA

1. Babić M., (2010), *Fotografija*, Besjeda, Banja Luka
2. Žerjav D., (2009), *Osnove fotografije*, Sveučilišna knjiga, Zagreb
3. Žerajev D., (2011) *Promišljati fotograf*, Fotoklub Čakovec
4. Rutar A. (urednica), (2008.), *Digitalna fotografija i osnovne obrade*, Algebra d.o.o., Zagreb
5. <http://sr.wikipedia.org/sr> pristupljeno 10.1. 2016
6. Dnevne novine Glas Srpske od 30.12. 2015. do 12.1. 2016